
ГЛАВА 4 – СВОБОДНО ДВИЖЕНИЕ НА КАПИТАЛИ

ИСТОРИЯ И ПРИНЦИПИ

Либерализацията на движението на капитали и плащания се осъществява на много по-късен етап от тази на търговията със стоки и услуги в ЕС. Една от основните причини е, че през 50-те и 60-те години международното движение на капитали все още няма особено голямо значение. Но през последните две десетилетия движението на капитали значително нараства, разходите по такъв тип сделки непрекъснато намаляват и се увеличава международната конкуренция за привличане на чуждестранен капитал. През 1988 г. се приема Директива, която установява пълна свобода на движението на капитали и премахва всякакви ограничения за физически и юридически лица, пребиваващи в ЕО. В Декларацията на Европейския съюз се въвежда и член, който постановява, че всички ограничения върху движението на капитали и върху плащанията между държавите-членки и между държавите-членки и трети страни са забраняват. В резултат на това и на регламентацията на свободно предоставяне на банкови, застрахователни и борсови услуги финансовият пазар на ЕС е изцяло либерализиран от 1 януари 1993 г.

Договорът за създаване на Европейската общност забранява (Член 56) всякакви ограничения за движението на капитали. Държавите-членки могат обаче да запазят някои ограничения по отношение на държави извън Европейския съюз. Определението за свободно движение на капитали има много по-широк обхват от плащания и преводи на пари през границите. Други транзакции, позволяващи прехвърляне на собственост върху активи и задължения, също представляват част от постиженията на правото на ЕС (*acquis*) по тази глава, например инвестиции в компании или недвижимо имущество или портфейлни инвестиции. Освен това главата обхваща областта на платежните системи, основно двете Директиви за през-граничните трансфери и за окончателното уреждане на разплащания, както и Директивите за предотвратяване на прането на пари.

ПОДГОТОВКА ЗА ЧЛЕНСТВО

Министерският съвет одобри проект на Закон за изменение и допълнение на Валутния закон, с който се постига пълна хармонизация на българското валутно законодателство с правото на ЕС. С проекта се заменя режимът на предварителна регистрация в Българската народна банка на някои сделки между местни и чуждестранни лица с изискване за последващо деклариране. Премахва се разрешителният режим за износ на суми в наличност над 20 000 лева или тяхната равностойност в чуждестранна валута, като се заменя с декларативен.

Преди присъединяването към ЕС ще бъде изменен чл. 22 от Конституцията с оглед на премахване на общата забрана за чуждестранни физически и юридически лица от Европейския съюз и Европейското икономическо пространство да придобиват право на собственост върху земя в страната. Съответните законови актове, където е конкретизирана конституционната забрана, ще бъдат своевременно променени в съответствие с договорените преходни периоди преди датата на присъединяването към Европейския съюз.

Платежни средства и сетълмент

Изпълнението на ангажиментите по сектора изисква изключително големи ресурси. С покриване на финансовите средства се е ангажирала БНБ, която е ръководната структура в сектора. Република

България ще хармонизира напълно законодателството на ЕС в частта за платежните системи до края на 2004 г.

България изрично е декларирала, че се ангажира да въведе адекватни и ефективни процедури за работа с жалби на клиенти, както и за уреждане на спорове между банки и клиенти, което е предвидено в чл.10 на Директива 97/5/ЕС за презграничните плащания.

Стратегическа цел в областта на плащанията е България да оперира платежна система, която напълно съответства на европейските стандарти. Нейното внедряване ще доведе до хармонизиране на законодателството с Директивата за презграничните плащания и с Директивата за окончателност на сетълмента на пари и ценни книжа.

Изпиране на пари

Тези мерки са предмет на регламентация в Закона за мерките срещу изпирането на пари. Той дава възможност за предотвратяване и разкриване действията на физически и юридически лица, насочени към изпирането на пари. Понятието "изпиране на пари" е в съответствие с действащата международноправна уредба. Изпиране на пари е подготовката, осъществяването и приемането на резултата от действия, чрез които парични средства или друго имущество, както и добитото от тях, станали притежание на дадено лице чрез или по повод на престъпление, се въвеждат в стопанския оборот. Изпиране на пари е налице и когато първоначалното престъпление е извършено в чужбина и не попада под наказателната юрисдикция на Република България.

С измененията и допълненията на Закона за мерките срещу изпирането на пари се постига пълно съответствие с европейското законодателство относно предотвратяване използването на финансовата система за изпиране на пари, а именно: включване в кръга на лицата, които извършват сделки с недвижими имоти; адвокати и други лица, които извършват консултации, когато предоставят съвет в областта на финансите, като управление на пари, ценни книжа или други финансови активи от името на свой клиент, покупка или продажба на недвижим имот или търговско предприятие и др.

Изготвени са методологически указания за усъвършенстване на вътрешните правила на банките за контрол и предотвратяване на изпирането на пари. Разработен е речник на финансовите престъпления, критерии за разпознаване на съмнителни сделки, които са раздадени на банките, както и наръчник по банков надзор за извършване на инспекции по прилагането на Закона за мерките срещу изпирането на пари. Извършени са проверки на място във всички банки от органите на банковия надзор относно създадената организация и структура по прилагането на Закона за мерките срещу изпирането на пари.

Няколко страни-кандидатки поискаха и получиха преходни периоди за правото на чужденци да инвестират свободно в недвижимо имущество. Особено внимание се обръща също и на правилното прилагане и въвеждане в действие на Директивата за предотвратяване на прането на пари.

ПРЕГОВОРИТЕ ЗА ЧЛЕНСТВО

Едновременно с другите глави за Единния пазар, свободното движение на капитали е приоритет в преговорите през първата половина на 2001 г. Понастоящем главата е затворена с десет държави: трите балтийски държави, Словения, Република Чехия, Словакия, Унгария, Кипър, Малта и Полша. Главата е временно затворена с България и Румъния.

България

- Главата отворена: есента на 2000 г
- Състояние: временно затворена през юли 2001 г
- Преходни периоди:

България е поискала два преходни периода – 7-годишен преходен период за правото за придобиване на собственост върху селскостопанска земя, гори и горска площ от граждани и юридически лица и 5-годишен преходен период на правото за придобиване на собственост върху земя за "второ жилище".

Искането на България за преходен период за придобиване на право на собственост върху селскостопанска земя, гори и горска площ от чуждестранни физически и юридически лица от ЕС е защитено с икономически и социални аргументи. Пазарът на земята в България е в процес на развитие, цената на земята в България е в пъти по-ниска в сравнение с цената на земята в страните от ЕС. Поради по-ниските доходи българските граждани не притежават същите възможности за придобиване на право на собственост върху земя като гражданите на ЕС. Не са завършени кадастърът и имотният регистър, които са предпоставка за развитие на пазара на земята. След приключване на реституцията е в ход процес на окрупняване на земята, за да бъдат създадени икономически рентабилни и солидни структури на земеделски стопанства.

В българското законодателство проблемът за земята частично е решен, без да се нарушава заложеният в Конституцията принцип. Това е постигнато чрез предоставяне на право на всички местни юридически лица, включително на тези със 100% чуждестранно капиталово участие, да придобиват право на собственост върху недвижими имоти, включително и върху земеделски земи, за осъществяване на стопанска дейност.

България е приела т. нар. клауза за "обща ревизия на преходния период" на третата година от началото на преходния период. За тази цел Европейската комисия ще докладва своевременно на Съвета. Съветът, с единодушно гласуване по предложението на Комисията, ще реши дали да намали, или да прекрати преходния период.

С договарянето на 5-годишния преходен период се предотвратява възможността чуждестранни граждани и фирми, които не извършват никаква стопанска дейност на територията на страната, да закупуват земя със спекулативна цел.

Фирми и граждани от Европейския съюз, които желаят да се установят в страната съгласно правото на установяване (клонове на чуждестранни юридически лица и физически лица на свободна практика), ще могат да купуват земя за нуждите на извършваната от тях стопанска дейност или упражняваната от тях професия – за основно жилище, административни и индустриални цели. След придобиването на статут на постоянно пребиваващи, съгласно действащото към момента българско законодателство, физическите лица, граждани на страна-членка на Европейския съюз, ще могат да купуват застроена земя и земя за строеж (урегулирани имоти) на територията на

страната без ограничение. В това отношение те няма да бъдат дискриминирани спрямо българските граждани.

До края на преходните периоди Република България има право да запази забраната за чуждестранни физически и юридически лица от трети страни да придобиват собственост върху земя в страната. В съответствие с чл. 57 от Договора за Европейската общност България може да поддържа това ограничение и след края на преходните периоди, ако това е необходимо.

Договорените преходни периоди имат както икономически, така и политически и социален аспект. Те не само ще спомогнат за ограничаване възможностите за спекулативно изкупуване на земя от чужденци, но и за стимулиране развитието на пазара на земя в страната, а оттам и за подобряването на бизнеса като цяло.

Румъния

- Главата отворена: пролетта на 2001 г
- Състояние: временно затворена през юни 2003 г
- Преходни периоди:
 - петгодишен преходен период за придобиване на второ жилище, с изключение на гражданите на Европейския съюз и ЕИП пребиваващи в Румения;
 - седемгодишен преходен период за придобиване на селскостопански и горски земи, с изключение на самонаетите фермери, пребиваващи в Румъния.

Кипър

- Главата отворена: есента на 1999 г
- Състояние: затворена през декември 2002 г (временно затворена през пролетта на 2001 г)
- Преходни периоди:
 - петгодишен преходен период за придобиване на второ жилище, с изключение на гражданите на ЕИП, които пребивават в бъдещата държава членка.

Република Чехия

- Главата отворена: есента на 1999 г
- Състояние: затворена през декември 2002 г (временно затворена през пролетта на 2001 г))
- Преходни периоди:
 - петгодишен преходен период за придобиване на второ жилище, с изключение на гражданите на ЕИП, които пребивават в бъдещата държава членка;
 - седемгодишен преходен период за придобиване на селскостопански и горски земи, с изключение на самонаетите фермери от обхвата. Възможност за удължаване на този преходен период с три години, ако Република Чехия настоява за защитна клауза.

Естония

- Главата отворена: есента на 1999 г
- Състояние: затворена през декември 2002 г (временно затворена през пролетта на 2000 г)
- Преходни периоди:
 - седемгодишен преходен период за придобиване на селскостопански и горски земи, с изключение на самонаетите фермери, пребивавали и заети в селското стопанство в продължение на 3 години. Възможност за удължаване на този преходен период с три години, ако Естония настоява за защитна клауза.

Унгария

- Главата отворена: есента на 1999 г.
- Състояние: затворена през декември 2002 г (временно затворена през пролетта на 2001 г)
- Преходни периоди:
 - петгодишен преходен период за придобиване на второ жилище, с изключение на гражданите на ЕИП, които пребивават в Унгария в продължение на най-малко 4 години;
 - седемгодишен преходен период за придобиване на селскостопански и горски земи, с изключение на самонаетите фермери, пребивавали и заети в селското стопанство в продължение на 3 години. Възможност за удължаване на този преходен период с три години, ако Унгария настоява за защитна клауза.

Латвия

- Главата отворена: есента на 2000 г
- Състояние: затворена през декември 2002 г (временно затворена през пролетта на 2001 г))
- Преходни периоди:
 - седемгодишен преходен период за придобиване на селскостопански и горски земи, с изключение на самонаетите фермери, пребивавали и заети в селското стопанство в продължение на 3 години. Възможност за удължаване на този преходен период с три години, ако Латвия настоява за защитна клауза.

Литва

- Главата отворена: есента на 2000 г
- Състояние: затворена през декември 2002 г (временно затворена през пролетта на 2001 г)
- Преходни периоди:

- седемгодишен преходен период за придобиване на селскостопански и горски земи, с изключение на самонаетите фермери, пребивавали и заети в селското стопанство в продължение на 3 години. Възможност за удължаване на този преходен период с три години, ако Литва настоява за защитна клауза.

Малта

- Главата отворена: есента на 2000 г
- Състояние: затворена през декември 2002 г (временно затворена през декември 2001 г)
- Преходни периоди:

- специална уредба за закупуване на второ жилище, ограничаване на закупуването на такова имущество за всички граждани на Европейския съюз, които не са пребивавали на острова в продължение поне на 5 години.

Полша

- Главата отворена: есента на 1999 г
- Състояние: затворена през декември 2002 г (временно затворена през март 2002 г)
- Поискани преходни периоди:

- 12-годишен преходен период за селскостопански и горски земи, с изключение на самонаети фермери от ЕИП държави, които са наемали земи в продължение на 3 или 7 години (според района);

- петгодишен преходен период за придобиване на второ жилище, с изключение на граждани от ЕИП, пребивавали поне 4 години;

Словения

- Главата отворена: есента на 1999 г
- Състояние: затворена през декември 2002 г (временно затворена през пролетта на 2001 г)
- Преходни периоди:

- възможност за прибягване до обща икономическа защитна клауза за седем години за недвижимата собственост.

Словакия

- Главата отворена: есента на 2000 г
- Състояние: затворена през декември 2002 г (временно затворена през пролетта на 2001 г)
- Преходни периоди:

- седемгодишен преходен период за придобиване на селскостопански и горски земи, с изключение на самонаетите фермери, пребивавали и заети в селското стопанство в продължение на 3 години.

Index

Chapter 1 : Обща информация.....	p. 1
Chapter 2 : България и Румъния.....	p. 3
Chapter 3.....	p. 5
Съдържание.....	p. 7